

Nr. 253 | august 2008

It-kriminelle har fri adgang til private computere

Dårlig sikkerhed på private pc'er er en trussel for den enkelte og for samfundet som helhed

Borgernes it-sikkerhed skal højnes

- › **Tiden er inde til at løfte en del af ansvaret for borgernes it-sikkerhed væk fra borgernes egne skuldre. Det konkluderer Teknologirådets arbejdsgruppe, som får støtte af It-industrien, Forbrugerrådet og EU's IT-sikkerhedsorgan ENISA. Samfundet og it-branchen skal tage et større medansvar. ENISA mener, at ansvarsfordelingen skal fastlægges i lovgivningen.**

Balance mellem sikkerhed og frihed

- › **Arbejdsgruppens forslag om tvangsforanstaltninger som middel til at højne it-sikkerheden møder dog modstand fra flere sider. Nogle foretrækker bedre information om it-sikkerhed til borgerne, så de på den baggrund selv kan vælge aktivt at beskytte sig.**

Opgør med vanetænkning

- › **Lovpligtig brug af sikkerhedssele blev også opfattet som et indgreb i den personlige frihed, lyder det fra arbejdsgruppen, der ser et behov for opgør med vanetænkning i forhold til borgernes it-sikkerhed. Forbrugerrådet opfordrer IT-sikkerhedskomiteen under Videnskabsministeriet til at arbejde videre med arbejdsgruppens anbefalinger.**

Dette nyhedsbrev tager afsæt i Teknologirådets rapport "Brugernes it-sikkerhed", der blev præsenteret for offentligheden den 22. april 2008 i København.

I virksomheder og offentlige institutioner er der efterhånden godt styr på it-sikkerheden, men i privatlivet er danske borgere stort set overladt til sig selv – med en generelt set ringe it-sikkerhed til følge. Det kan ikke alene ramme den enkelte, it-usikre borger på pengepungen, når eller hvis man bliver bestjålet eller får frarøvet sin identitet, det truer i høj grad også naboen og samfundssikkerheden som helhed. Forklaringen er, at usikre hjemmecomputere uden videre kan bruges af kriminelle som identitetsskjulende mellemstationer ved tyveri, computerangreb og hackingaktiviteter – og sådan *bliver* de faktisk brugt i dagens Danmark. Derfor er ringe it-sikkerhed på private computere også en reel trussel i forhold til at fastholde og ikke mindst

videreudvikle bl.a. handel og offentlig service via internettet – og er dermed en stopklods for samfundsudviklingen.

World Wild West

Det fremgår af Teknologirådets rapport, "Brugernes it-sikkerhed", der er et resultat af diskussioner i en arbejdsgruppe bestående af it-eksperter og af 23 såkaldt almindelige it-brugeres holdninger til it-sikkerhed og deres forslag til problemløsning. Brugerne forholdt sig via spørgeskema-besvarelser og efterfølgende gruppediskussion til, hvor langt de selv vil gå for at forbedre deres egen it-sikkerhed. Det har nemlig sin pris, hvis man som borger ønsker at fralægge sig en stor del eller hele ansvaret for sikkerheden på hjem-

Udgiver
Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement
Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyheds-
breve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

mecomputeren. Det betyder bl.a., at man i større eller mindre omfang afgiver kontrol over computeren til andre – fx leverandører af de programmer, man har liggende. På den anden side kan man ikke forvente, at danske brugere, hvis vidensniveau på it-området er bemærkelsesværdigt ringe, selv er i stand til at tage de nødvendige forholdsregler. En undersøgelse af danskerne generelle it-kundskaber (Teknologisk Institut, 2007) viser, at næsten 40 pct. af den danske befolkning enten helt mangler eller kun har begrænsede færdigheder inden for informations- og kommunikationsteknologi (IKT).

Birgitte Mikkelsen, kontorchef i Finansrådet og medlem af Teknologirådets arbejdsgruppe, sammenligner sikkerhedsforholdene på internettet og i trafikken. Hun pointerer, at nutidens biler bugner af sikkerhedsudstyr og at man politisk har vedtaget færdselsregler, besluttet opstilling af trafiklys og sørget for, at børn bliver undervist i sikker trafikadfærd i skolen – alt sammen for at mindske risikoen for, at mennesker kommer til skade i trafikken. På internettet er der derimod stort set ingen regler. Det er helt op til den enkelte at beslutte, om man vil bruge sikkerhedsudstyr og sikker adfærd på nettet hører ikke til det faste pensum i folkeskolen.

”Den enkelte bruger er overladt til sig selv i ”det vilde vesten på internettet”. Det er uacceptabelt set i lyset af, at 80 pct. af danskerne nu har internetadgang hjemmefra, og at organiserede it-kriminelle i stor stil gør brug af private, ubeskyttede computere til deres ulovlige aktiviteter. Samtidig afhænger succesen med den fortsatte digitalisering af den offentlige sektor i høj grad af, om borgerne har tillid til systemerne,” siger hun og pointerer, at det er uholdbart, at ansvaret for borgernes it-sikkerhed i høj grad er overladt til borgerne selv.

På den baggrund mener arbejdsgruppen, at politikere og myndigheder bør gå i tænkeboks i forhold til, hvordan samfundet kan flytte en del af denne opgave over til de aktører, der reelt har mulighed for at skabe større sikkerhed. Arbejdsgruppen har udarbejdet syv anbefalinger herom. De fremgår af boksen.

Hjælp til borgerne

Henning Mortensen, konsulent i ITEK under Dansk Industri, mener, at Teknologirådets rapport bør spille en vigtig debatskabende rolle i forhold til et påtrængende emne.

”Danskerne har generelt for lidt opmærksomhed på it-sikkerhed i hjemmet – sikkerheden er alt for dårlig og der er behov for initiativer, der kan forbedre den. Jeg er dog modstander af at tvinge sikkerhed ned i halsen på folk. Jeg tror på frivillighed på basis af grundig information til borgerne – det kunne fx være på særlige hjemmesider, hvor man tydeligt forklarer, hvorfor det er relevant at beskytte

Arbejdsgruppen anbefaler

- * 1. At der indføres en digital identitet, der muliggør sikker identifikation. Identiteten skal udelukkende rumme oplysninger, der identificerer brugeren, og skal være påkrævet når brugeren ønsker at benytte offentlige services på nettet, hvor identifikation forlanges. Identiteten skal også kunne benyttes til private services, som fx netbank, men en sådan sammenblanding af adgangen til private og offentlige services forudsætter en væsentlig oplysningsindsats, såfremt den ikke skal møde modstand blandt brugerne.
- * 2. At sikkerhedsopdateringer af software automatiseres i så vid udstrækning, det er muligt.
- * 3. At der arbejdes med at udvikle og etablere et offentligt pc-syn af brugernes sikkerhedsniveau med krav, som de skal leve op til, såfremt de ønsker at anvende offentlige services på internettet. Det offentlige bør ved indførslen af sådan et pc-syn tilbyde vejledning i, hvordan man lever op til de krav, således at pc-synet opleveres som en hjælp af de private brugere.
- * 4. At danske mailudbydere tilbyder mailfiltrering, der som standard er aktiveret. I modsætning til nu, hvor brugere i nogle situationer selv skal slå den til.
- * 5. At indføre sikkerhedsmærkningsordning af it-produkter, som skal tage højde for den hurtige udvikling inden for it.
- * 6. At det undersøges nærmere, hvorledes direkte skadelige hjemmesider, der fungerer som en aktiv del af it-kriminaliteten, kan sortlistes og blokeres.
- * 7. At der gøres en større indsats for at orientere private brugere om de fordele og ulemper, der er forbundet med at lagre private data på nettet hos kommercielle serviceudbydere. Det anbefales også, at offentlige myndigheder kaster et kritisk blik på de rettigheder, der omfatter disse data.

sig og hvordan man bedst gør det,” siger han.

ITEK støtter anbefalingerne 1 (dog udbygget til et borgerservicekort med flere forskellige identiteter), 2 (hvis brugeren kan slå den automatiske opdatering fra), 4 (hvis brugeren kan slå mailfiltreringen fra) og 7. Derimod tager ITEK skarpt afstand fra dele af anbefaling 3 og finder 5 urealistisk.

”Hvad angår den 5. anbefaling, så vil det være yderst vanskeligt og måske umuligt at gen-

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyheds-
breve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

nemføre en troværdig mærkningsordning, fordi en hacker – uden at nogen opdager det – kan trænge ind i et givet program og ændre det. Der er derfor stor risiko for, at et sikkerhedsmærke vil give forbrugerne falsk tryghed. Jeg synes, ideen med et pc-syn er god og at man bør udvikle den, men at et pc-syn skulle være et krav for at kunne bruge offentlige hjemmesider er helt ved siden af. Det vil drastisk reducere folks brug af offentlige hjemmesider og genskabe køerne på skattekontorerne. Det vil være meget uhensigtsmæssigt.”

Jørgen Bardenfleth, formand for IT-Branchens Sikkerhedsudvalg og adm. direktør for Microsoft Danmark, finder ideen med et pc-syn besnærende, men urealiserbar.

”Jeg tvivler på, det er muligt at lave et effektivt fjerntjek, fordi der findes så mange forskellige konfigurationer af pc’er. For at anskueliggøre, hvor forskellige folks pc’er er, kan jeg fortælle, at Microsoft i forbindelse med den seneste version af Vista har måttet teste hele 2,5 mio. forskellige drivere. Hvis man endelig udvikler et koncept for pc-syn, vil det ikke give brugerne den ønskede tryghed, fordi sikkerheden, uanset om man har investeret i diverse sikkerhedsløsninger, kan blive kompromitteret fra det ene øjeblik til det andet af en dygtig hacker,” siger han og understreger, at IT-Branchen hilser debatten om borgerens it-sikkerhed velkommen. ”Den er nødvendig af de årsager, Teknologirådet påpeger,” siger han.

Teknologirådets arbejdsgruppe bag rapporten understreger, at det aldrig har været meningen, at et pc-syn skulle indebære en scanning af det omfang, Jørgen Bardenfleth antyder.

”Ideen er at lave det man kan kalde et ”metatjek”, som ikke forældes for hurtigt, hvor man kontrollerer, at antivirus, firewall osv. er slået til og opdateret – og at de mest udbredte applikationer bliver opdateret automatisk. Der er bred enighed blandt it-sikkerhedsekspertes om, at dette er centrale elementer i en god beskyttelse af private pc’er,” siger arbejdsgruppemedlem Jakob Illeborg Pagter.

Mere kritik af tvangsaspekter

I Forbrugerrådet er man på linje med ITEK modstandere af transforanstaltninger. Forbrugerrådet ønsker at bruge information og hjælp-til-selvhjælp som redskaber til at øge borgernes it-sikkerhed. For der er ikke tvivl om, at mange borgere har stort behov for mere viden og hjælp, lyder det.

”Vi er meget enige i, at det er forkert at lægge hele ansvaret for it-sikkerhed hos borgerne selv. Der er i dag en meget stor gruppe af borgere, som ikke ved noget om it-sikkerhed og ikke er i stand til at beskytte sig. De har brug for et sted, hvor de kan henvende sig og få uvildig og let forståelig information om, hvordan de griber it-sikkerhe-

den an,” siger Agnete Sigurd, jurist med speciale i it-sikkerhed i Forbrugerrådet.

”Vi kan ikke støtte tvang i forbindelse med pc-syn og blokering af hjemmesider, og vi er modstandere af tanken om et nationalt overvågningsorgan, der kan blokere hjemmesider. Vi mener, det vil være svært at definere tilstrækkeligt præcise kriterier for hvilke sider, der skal blokeres, og at man uvilkårligt vil ende op i gråzoner med risiko for censur og begrænsning af ytringsfriheden.”

Sikkerhedsansvar på flere skuldre

Teknologirådets arbejdsgruppe mener, der er brug for at udfordre den udbredte opfattelse, at det at skabe awareness blandt brugerne gennem kampagner som fx Netsikker.nu! er den lige vej til løsning af problemerne på it-sikkerhedsområdet. Tværtimod mener arbejdsgruppen, at håndteringen af it-sikkerhed i dag i alt for høj grad er overladt til den enkelte bruger – og at den situation hverken er rimelig eller hensigtsmæssig i forhold til behovet for at opretholde et samfundsmæssigt ønskværdigt sikkerhedsniveau. Derfor anbefaler gruppen, at de lovgivende og udøvende myndigheder fremover tænker mere i modeller, der letter de private brugeres håndtering af it-sikkerhed ved at flytte en del af opgaven tættere på de aktører, der har en reel mulighed for at højne sikkerheden. De efter arbejdsgruppens opfattelse nødvendige initiativer fremgår af boksen med arbejdsgruppens anbefalinger

Henning Mortensen erkender, at også producenter af software har et medansvar for at øge brugernes it-sikkerhed – og at mange producenter kan gøre det bedre, end de gør i dag.

”Der er et reelt behov for, at softwareleverandører går mere i dybden med at sikkerhedsteste de produkter, de sender på markedet,” siger han.

Jørgen Bardenfleth pointerer, at it-branchen generelt kan og bør lægge sig mere i selen for at bidrage til borgernes it-sikkerhed – og at nøgleordet er information.

”Fx kigger vi i øjeblikket på, hvordan vi kan gøre det mere attraktivt for pc-forhandlere i den fysiske verden og på nettet at sælge en sikkerhedspakke med, hver gang de sælger en pc. Efter vores mening skal det fremover være ligeså naturligt for en sælger at tilbyde sikkerhed, som det i dag er at tilbyde en ekstra forsikring af produktet.”

Det glæder Henning Mortensen, der gerne vil tilføje en anbefaling til de øvrige fra Teknologirådets arbejdsgruppe – nemlig at den enkelte bruger installerer en fuld sikkerhedspakke med bl.a. antivirus og antiphishing fra en anerkendt udbyder.

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyheds-
breve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

ENISA: Nødvendigt at lovgive

Den engelske Science and Technology Committee (under House of Lords) er på linje med Teknologirådets arbejdsgruppe og konkluderer i rapporten "Personal Internet Security" (2007), at det hverken er rimeligt eller hensigtsmæssigt at overlade ansvaret for håndteringen af it-sikkerhed til private brugere i en situation, hvor den teknologiske udvikling går stadig hurtigere og flere og flere kriminelle opererer på internettet. Den samme udmelding kommer fra EU's it-sikkerhedsagentur, ENISA (European Network and Information Security Agency), som er enig i hovedkonklusionerne fra Teknologirådets rapport, uden dog at ville kommentere anbefaling 3:

"Man kan ikke fortsætte med at lægge hele sikkerhedsansvaret over på borgernes egne skuldre. Alle interessenter må tage et medansvar – det gælder it-producenterne, ISP'erne, myndighederne og borgerne. Det er afgørende, at fordelingen af ansvaret sker oppefra via lovgivning på området. Fx bør det ad lovgivningens vej gøres obligatorisk for softwareproducenter at oplyse brugerne om, hvordan man gør brug af de indlagte sikkerhedsmekanismer i produkterne," siger Ulf Bergström, kommunikationschef i ENISA.

Han finder det nødvendigt at indføre lovgivning, som forpligter udbydere af bl.a. sociale websteder som Facebook og MySpace til en langt bedre sikkerhedsinformation til brugerne.

"De nuværende regler i medlemslandene er både utilstrækkelige og forældede. I ENISA mener vi, at alle EU-landene skal indføre langt skrapere lovgivning på dette specifikke område og en lang række andre it-sikkerhedsrelaterede områder, så borgernes opnår væsentlig større sikkerhed på nettet, end de har i dag," siger Ulf Bergström.

Også Forbrugerrådet interesserer sig indgående for online lagring af data på sociale websteder – et emne Teknologirådsrapporten tager op i sin syvende anbefaling.

"Der er en stigende bekymring for, at de sociale netværk – der ofte har fuld råderet over de data, brugerne lægger ind – sælger disse videre til reklamevirksomheder og annoncører, som kan bruge informationerne til at overvåge den enkelte borgers færden på internettet og designe særlige netreklamer, som er målrettet borgeren. Vi mener, at forbrugerne frit skal kunne bevæge sig på nettet uden at blive overvåget og registreret – og at man på internationalt niveau hurtigt må blive enige om nogle retningslinier på det område," siger Agnete Sigurd, der i øvrigt opfordrer til, at Teknologirådets rapport og anbefalinger indgår aktivt i det videre arbejde i den nyoprettede IT-sikkerhedskomité under Videnskabsministeriet.

Teknologirådets arbejdsgruppe bestod af:

Susanne Karstoft
Juridisk Institut, Aarhus Universitet

Per Tejs Knudsen
cBrain

Nicholai Kramer Pfeiffer
Cybercity

Birgitte Mikkelsen
Finansrådets it-sikkerhedsgruppe

Jakob Illeborg Pagter
Alexandra Institutet

Steffen Stripp
Dansk Metal

Projektleder i Teknologirådet

Bjørn Bedsted

Projektmedarbejder i Teknologirådet

Julie Refsgaard Lawaetz

Læs mere om projektet "Brugernes it-sikkerhed" og hele rapporten fra arbejdsgruppen på www.tekno.dk.

Fra Rådet til tinget udgives af Teknologirådets sekretariat. Redaktør Ida Leisner. Dette nummer er skrevet af journalist Jakob Vedelsby, www.ordene.dk.

De sidste fem numre af Fra rådet til tinget:

Nr. 252: *Ladt i stikken med psykisk arbejdsskade*

Nr. 251: *Faldgruber for bedre patientsikkerhed*

Nr. 250: *Danskerne skal ændre trafikadfærd*

Nr. 249: *Patenter for innovation og velfærd*

Nr. 248: *Danmarks nye beredskab under lup*

Fra rådet til tinget stilles alene til rådighed for visning/læsning. Det er ikke tilladt at kopiere, hverken på papir, elektronisk eller i digital form. Der må dog tages kopi til egen personlig brug, jf. Ophavsretslovens § 12. Der må kun citeres med kildeangivelse og kun linkes til visninger på måder, der fører hen til Teknologirådets hjemmeside. Yderligere rettigheder til materialet kan aftales ved henvendelse til redaktør Ida Leisner.

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311